

Rapport Nr. 0539

Nota

Lummen/Herk-De-Stad, Schulensmeer
deelzone G
Verslag van Resultaten

Titel

Nota Lummen/Herk-De-Stad, Schulensmeer, deelzone G: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Niels Jennes & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053

Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2020-1253

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2021A298

Plaats en datum

Beerse, 22 januari 2021

© J. Verrijckt bvba. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming.

Inhoud

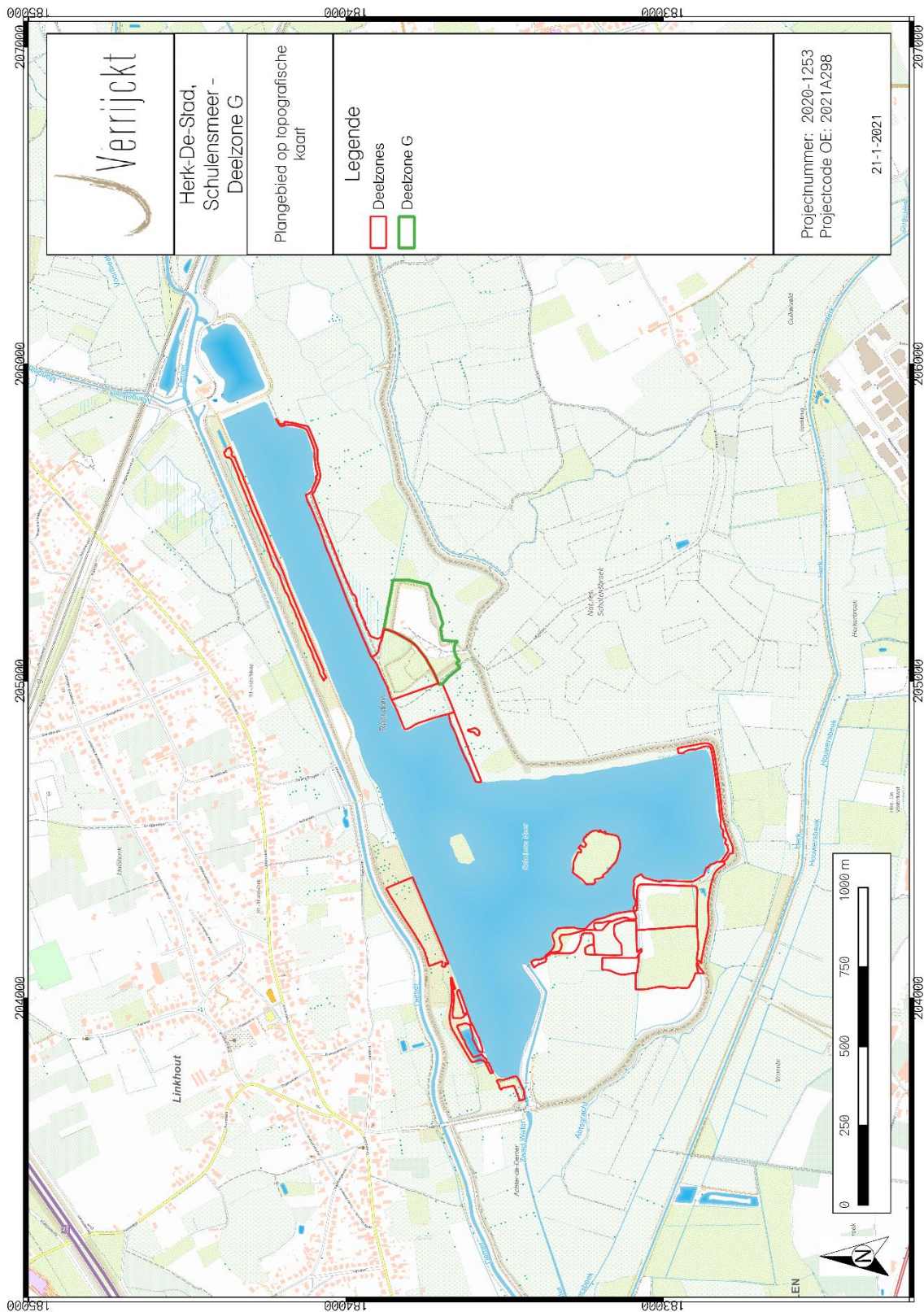
1	Inleiding.....	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens.....	1
1.1.2	Onderzoeksopdracht	4
1.2	Aanleiding.....	4
1.3	Archeologische voorkennis en resultaten bureauonderzoek	6
2	Assessmentrapport	7
2.1.1	<i>Potentieel op kenniswinst.....</i>	7
2.1.2	<i>Datering en interpretatie onderzocht gebied.....</i>	7
2.1.3	<i>Beantwoording onderzoeksvragen.....</i>	7
2.1.4	<i>Noodzaak vervolgonderzoek</i>	8
3	Lijst met figuren.....	9
4	Plannenlijst	10
5	Bibliografie	11
6	Bijlagen.....	12
	Doorsnede 11, 13 tot en met 15.....	12

1 Inleiding

1.1 Beschrijvend gedeelte

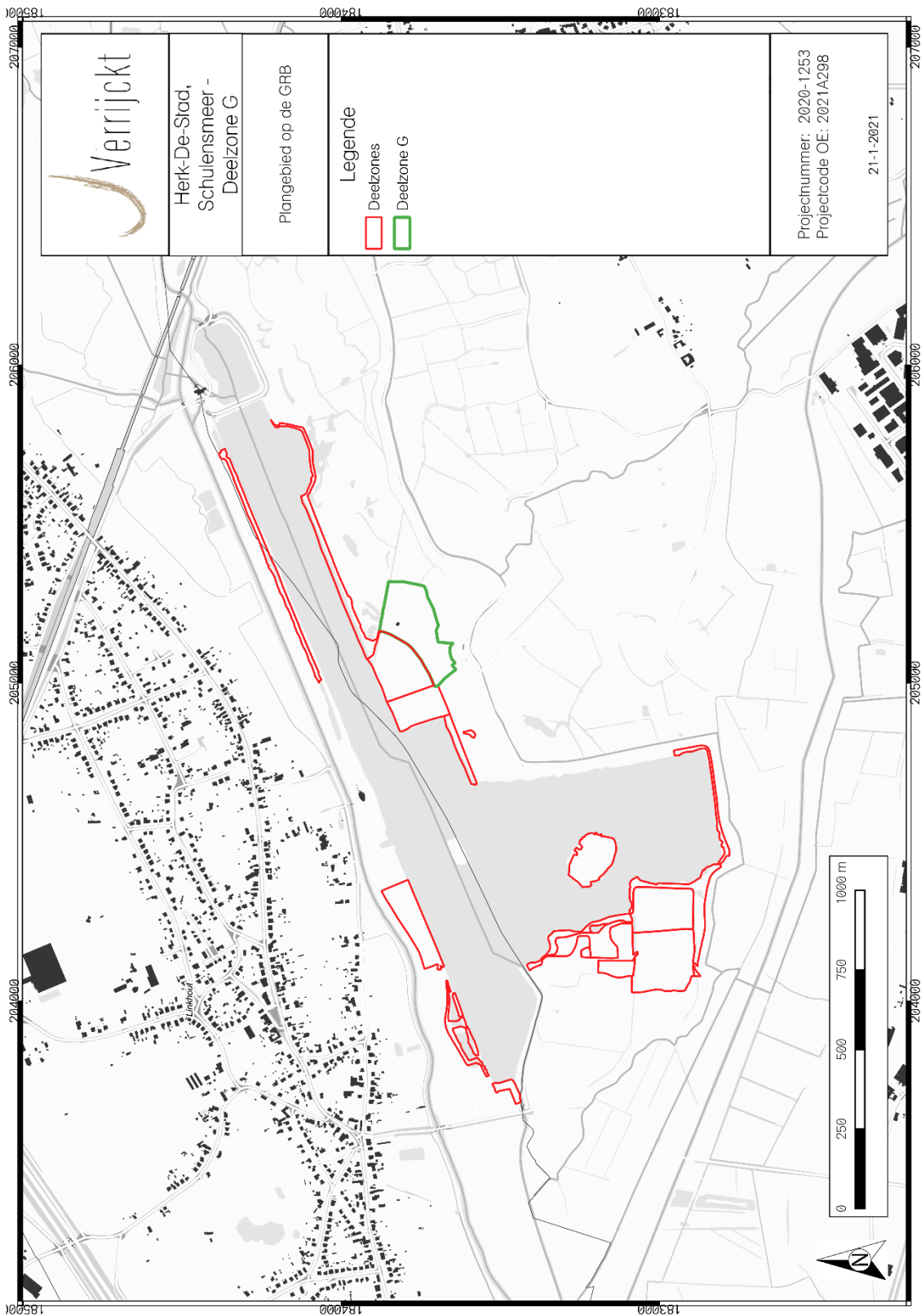
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2020-1253
Projectcode Onroerend Erfgoed		2021A298
locatie	Provincie	Limburg
	Gemeente	Herk-De-Stad
	Deelgemeente	/
	Straat	/
Kadastrale gegevens	Gemeente	Herk-De-Stad
	Afdeling	3
	Secie	A
	Percelen	215H, 215K, 215L , 215M, 248C, 249 ^E , 258D
Coördinaten	Noord	X: 205.164,98 Y: 183.879,21
	Zuid	X: 205.126,63 Y: 183.646,27
	Oost	X: 205.320,27 Y: 183.852,37
	West	X: 204.992,43 Y: 183.699,95
Oppervlakte plangebied		39.391 m ²
Oppervlakte bodemingreep		39.391 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.¹

¹ AGIV 2020a.

Figuur 2: Plangebied op kadastrakaart (GRB).²

² AGIV 2020c.

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het vooronderzoek met ingreep in de bodem kadert in de uitvoering van het programma van maatregelen zoals opgemaakt in de VERHOEVEN & JANSSENS 2019 met ID 10271 en projectcode 2018I221. Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de ecologische herinrichting van het Schulensmeer, te Lummen en Herk-De-Stad. Dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem maakt onderdeel uit van het archeologisch vooronderzoek in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Bij de opmaak van de archeologienota werd een bureauonderzoek uitgevoerd. In dit bureauonderzoek werd een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Op basis van de resultaten van deze verwachting en de geplande bodemingrepen werd in eerste instantie een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem opgelegd. Op basis hiervan wordt de bodem-bewaringstoestand en -situatie geëvalueerd met het oog op eventuele verdere onderzoeken of eventuele aanpassing van de herinrichtingsplannen. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe verder onderzoek moet verlopen, of dat een deelzone (deels) kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra de nota is goedgekeurd door Onroerend Erfgoed.

Op basis van het bureauonderzoek werden enkele onderzoeksvragen geformuleerd die minimaal beantwoord moeten worden:

- *Wat is de impact geweest van de infrastructurele werkzaamheden die de laatste decennia werden uitgevoerd in het deelgebied? Tot welke diepte is de bodem verstoord of opgehoogd?*
- *Wat is het oorspronkelijk verloop van het terrein?*
- *Zijn er in het plangebied duinen aanwezig?*
- *Zijn er in het gebied verschillende archeologische niveaus bewaard en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?*
- *Hoe kunnen archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstconcentraties)?*
- *Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?*
- *Op welke manier kan bij planvorming met archeologische resten worden omgegaan?*

1.2 Aanleiding

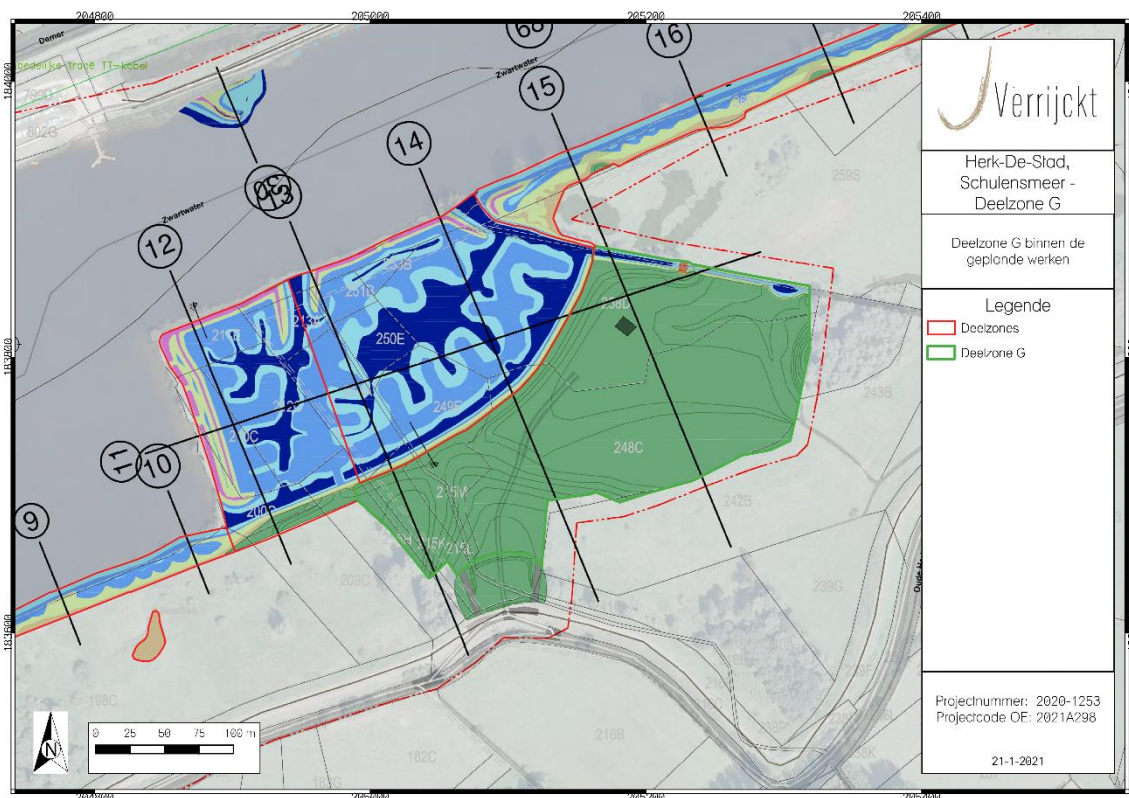
Het archeologische vooronderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de ecologische herinrichting van het Schulensmeer te Lummen/Herk-De-Stad.³

Algemeen zijn er drie activiteiten gepland:

1. Het afgraven van kunstmatige ophogingen, ontstaan als gevolg van de zandwinning in de tweede helft van de jaren '70 en de inrichting van het gebied tot een omdijkte wachtbekken aan het begin van de jaren '80;

³ VERHOEVEN & JANSSENS 2019.

2. Het herstellen van bodemniveaus (onder de ophogingen);
3. Afgravingen. Deze zijn in de archeologienota per deelzone omschreven. Wat betreft zone G zou er worden afgegraven tot aan het oorspronkelijk maaiveld. In een eerste fase zou er met een marge tot 50 cm boven maaiveld worden afgegraven (21 m +TAW). In tweede fase wordt er afgegraven tot het oorspronkelijke maaiveld op 20,10 m +TAW. In de archeologienota wordt vermeld dat er normaalgezien niet dieper dan het oorspronkelijke maaiveld wordt afgegraven. Daar dit niet 100% zeker leek werd zone G toch mee opgenomen in het archeologisch traject.

Figuur 3: Plangebied geprojecteerd op de inplanting van de geplande werken (GRB).⁴

Op figuur 3 staan de effectieve geplande werken aangegeven. Zo is te zien dat het oorspronkelijke maaiveld binnen zone G wordt hersteld. Dit betekent dat er niet dieper dan 20,10 m +TAW wordt afgegraven, volgens de archeologienota. Doorsnedes 11 en 13 tot en met 15 zullen aan de bijlagen worden toegevoegd. Hier staat aangegeven dat er niet dieper dan circa 20,30/20,40 m +TAW wordt afgegraven.

⁴ AGIV 2020c; plan aangeleverd door de opdrachtgever.

1.3 Archeologische voorkennis en resultaten bureauonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek werd er een verwachtingsmodel opgesteld:

- Voor kampementen en afvaldumps uit het midden-paleolithicum geldt een hoge verwachting. Deze zijn mogelijk terug te vinden in de tertiaire afzettingen;
- Voor kampementen uit het mesolithicum en eventueel neolithicum geldt eveneens een hoge verwachting. Hiervoor zijn de donken in het natte gebied tussen Demer en Herk geschikte locaties. Deze zijn mogelijk nog terug te vinden onder het huidige en oude maaiveld;
- Voor nederzettingssporen uit de metaaltijden geldt een hoge verwachting. Ook hiervoor zijn de donken een geschikte locatie;
- Voor natte contexten als afvaldumps, rituele depots uit de steentijd of metaaltijden geldt een hoge verwachting, net zoals afwateringsgreppels, percelleringen en infrastructuur uit de nieuwe tijd;
- Tot slot kunnen nog waardevolle paleoecologische resten worden teruggevonden in veen, venige deposities, of andere natte sedimenten.

Het doel van het landschappelijk bodemonderzoek is om deze geschikte locaties op te sporen met advies voor te ondernemen stappen binnen het onderzoek: vervolgonderzoek, vrijgave of eventueel behoud in situ.

Op figuur 4 wordt een afbeelding getoond van tijdens de aanleg van het Schulensmeer eind jaren '70. Daarbij is te zien dat zone G dienst deed als waterbassin. Er wordt dan ook verwacht dat hier afgravingen zijn gebeurd om het waterbassin aan te leggen. Deze afbeelding was niet beschikbaar in de archeologienota, maar werd recentelijk aangeleverd door VMM.

Figuur 4: Zicht op zone G tijdens de aanleg van het Schulensmeer (© Jos Leemans).⁵

⁵ Foto's aangeleverd door Jos Leemans aan de opdrachtgever.

2 Assessmentrapport

2.1.1 *Potentieel op kenniswinst*

Daar de werken niet dieper reiken dan het oorspronkelijke maaiveld is er ook geen potentieel op kenniswinst en is verder archeologisch onderzoek niet aangewezen.

2.1.2 *Datering en interpretatie onderzocht gebied*

N.v.t.

2.1.3 *Beantwoording onderzoeksvragen*

- *Wat is de impact geweest van de infrastructurele werkzaamheden die de laatste decennia werden uitgevoerd in het deelgebied? Tot welke diepte is de bodem verstoord of opgehoogd?*

N.v.t.

- *Wat is het oorspronkelijk verloop van het terrein?*

N.v.t.

- *Zijn er in het plangebied duinen aanwezig?*

N.v.t.

- *Zijn er in het gebied verschillende archeologische niveaus bewaard en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?*

N.v.t.

- *Hoe kunnen archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstconcentraties)?*

N.v.t.

- *Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?*

N.v.t.

- *Op welke manier kan bij planvorming met archeologische resten worden omgegaan?*

Er wordt gepland het oorspronkelijke maaiveld te herstellen binnen deelzone G. Dit wil zeggen dat er niet dieper gegraven zal worden dan het oorspronkelijke maaiveld. Hiervoor wordt verwezen naar de geplande werken en bijhorende doorsnede 11 en 13 tot en met 15.

2.1.4 Noodzaak vervolgonderzoek

Daar de werken niet dieper reiken dan het oorspronkelijke maaiveld is er ook geen potentieel op kenniswinst en is verder archeologisch onderzoek niet aangewezen. J. Verrijckt bvba geeft dan ook het advies om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkeling, dat wil zeggen het herstellen van het oorspronkelijke maaiveld.

Dit wil concreet zeggen dat er niet dieper dan het oorspronkelijk maaiveld worden gegraven (20,30/20,40 m +TAW).

3 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	3
Figuur 3: Plangebied geprojecteerd op de inplanting van de geplande werken (GRB).....	5
Figuur 4: Zicht op zone G tijdens de aanleg van het Schulensmeer (© Jos Leemans).....	6

4 Plannenlijst

Plannenlijst Lummen/Herk-De-Stad, Schulensmeer deelzone I	2021A298
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	21/1/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	21/1/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3
Type plan	GRB
Onderwerp plan	Plangebied geprojecteerd op de inplanting van de geplande werken
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	21/1/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 4
Type plan	Historische foto
Onderwerp plan	Zicht op de aanleg van het Schulensmeer
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	21/1/2020 (raadpleging)

5 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2016. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.

AGIV, 2020a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2020b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2020c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2020d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotmozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen.

DE GEYTER, G., 1999: *Toelichtingen bij de tertiairgeologische kaart van België, kaartblad 25, Hasselt*, Brussel.

DOV VLAANDEREN, 2020a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

FREDERICKX, E. & S. GOUWY, 1996: *Toelichtingen bij de quartairgeologische kaart van België; kaartblad 25, Hasselt*, Leuven.

GEPUNT, 2020a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEPUNT, 2020b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEPUNT, 2020c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEPUNT, 2020d. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2020. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

VERHOEVEN, M. & M. JANSSENS 2019: Ecologische herinrichting Schulensmeer bij Linkhout, gemeenten Lummen en Herk-de-Stad, provincie Limburg Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek, *RAAP-Rapport 3562*.

6 Bijlagen

Doorsnede 11, 13 tot en met 15